

VROUWENGROEPEN IN EN OM MAASTRICHT

We willen in ieder Mooswief deze lijst van vrouwengroepen en vaste activiteiten plaatsen. Sta je er nog niet bij of wil je een andere tekst, geef dat dan even door!

FORT-Maastricht. In een FORTgroep zitten vrouwen die in botsing komen met het beeld dat de samenleving heeft van goed functionerende vrouwen en die met elkaar willen leren om kracht te vinden om gekozen veranderd gedrag vol te houden. Informatie en aanmelding: FORT-Maastricht, postbus 5098, 6202 EW Maastricht.

Wij Vrouwen Eisen. De strijdtema's van het komitee in Maastricht zijn: anti-konceptie, sterilisatie en vooral abortus. We houden ons op het moment bezig met voorlichting en goede hulpverlening. We kunnen uitbreiding van het komitee goed gebruiken. Kontaktpersonen: Bea Goethart, Wijckerpastoorstr. 6, 043-15323; Ineke Hussaarts, Rechtstraat 80, Maastricht.

Vrouwen voor Vrede. Wij vormen een groep vrouwen tegen kernwapens, vóór vrede. We werken in kleine groepjes en komen ééns per maand als grote groep bij elkaar om elkaar te informeren. We hebben vrouwkracht nodig om onze groep te versterken. Kontaktpersoon: Serena de Groot, tel. 043-611814.

soc.fem. platform voor vrouwen die het belangrijk vinden om vanuit soc.fem. perspectief te strijden voor vrouwenbevrijding; organiseert thema-avonden en acties. Bijeenkomsten eenmaal per 3 weken. Secretariaat: Jos. Hollmanstr. 13b, 6217 KW Maastricht.

PSPvrouwen willen elke vorm van maatschappelijke uitbuiting en onderdrukking bestrijden, uitgaande van in de vrouwenbeweging ontwikkelde visies dat in de maatschappelijke verhoudingen het partikuliere leven net zo'n belangrijke rol speelt als het openbare leven. Kontaktpersoon voor Maastricht: Marjo Vliegen, Pastoor Kribsweg 9, tel. 043-17307.

Rooie Vrouwen vormen de politieke vrouwenorganisatie van de PvdA en zijn gericht op de emancipatie van de vrouw binnen de PvdA en in de maatschappij. Kontaktpersoon: Veronica Dirksen, Verwerhoek 1, Maastricht, tel. 043-10162.

Blijf van mijn Lijf. De vrouwen van Blijf zorgen voor de opvang van geestelijk en lichamelijk mishandelde en met mishandeling bedreigde vrouwen en haar kinderen. Ze willen ook mishandeling in de openbaarheid brengen en manieren vinden om die te bestrijden. tel. 045-711684.

Vrouwen bellen Vrouwen Roermond, bereikbaar maandag t/m vrijdag van 9-12uur, dinsdag en donderdag van 20-23 uur, tel. 04750-18000.

Meisjestelefoon. Emancipatorische telefoondienst aan meisjes van 12 tot ± 20 jaar, woensdag en vrijdag van 3-6 uur, tel. 043-11965.

VIM. Vrouwen Informatie Maastricht, een krantje met informatie over activiteiten van Maastrichtse vrouwengroepen, te vinden op alle openbare plaatsen of voor FL.5,- een postabbonement. Redactie-adres: p/a Grote Gracht 82, Maastricht.

Komitee Vrouwen in de Bijstand. Er is een komitee in oprichting. Kontaktpersoon Mieke Bastiaans, tel. 043-10538.

Vrouwen tegen Verkrachting. Op dit moment bestaat deze groep niet. Vrouwen die zin hebben om een nieuwe groep te vormen, kunnen ons redactie-adres als contact-adres gebruiken.

COC-Open-Vrouwenavond. Elke 2e en 4e vrijdag in de maand is het trefcentrum in het COCpand open voor vrouwen. (Je hoeft geen COClid te zijn om te kunnen komen) Het is er gezellig, je kunt er wat drinken, en een keer in de maand is er thema-avond. COC-pand, Bogaardenstr. 43, tel. 043-18337 of contact opnemen met Marianne Rinkens, hoograamstr. 113 M'tricht, tel. 043-14301

ABVA vrouwen In onze vrouwengroep bespreken we onderwerpen waar vrouwen, wijzelf, in haar werk mee te maken hebben en wat en hoe we daar aan kunnen doen. We komen iedere eerste woensdag van de maand om 20.00u. bij elkaar in het NVV-gebouw, Theodoor Schaepkensstraat, Maastricht. Secretariaat: Lenie van Gemert, St. Jozefstr. 90, 6245 LP Eysden, tel. thuis 04409-35778; werk: 04407-1356 t.s.t. 119

ABOP-vrouwen. Deze vrouwengroep binnen de ABOP organiseert vrouwen op punten, die voor haar in het onderwijs van groot belang zijn, zoals: de positie van vrouwen als werkneemsters in het onderwijs, de situatie van meisjes in het onderwijs, feminisering van het onderwijs enz. Ons secretariaat heeft: Hennie Lenders, Eburonenweg 36a, Maastricht, tel. 621796.

Vrouwenkoor. Sinds maart '81 zijn we bezig met veel enthousiasme binnen het vrouwenhuis muziek te maken. Vooral op zang ligt de nadruk. We zijn te kontrakteren voor eventuele optredens op vrouwvriendelijke aangelegenheden. We zingen iedere maandagavond vanaf half 9 in het vrouwenhuis. Dit is tevens ons contactadres.

VIDO-vrouwen. VIDO staat voor Vrouwen In De Overgang. De VIDOgroepen zijn zelfhulpgroepen. De vrouwen helpen elkaar door over haar ervaringen en haar situaties te praten en door naar elkaar te luisteren. Iedere dinsdagmorgen is er Inloopochtend van 10-12, voor informatie en om zo maar eens te praten bij een kop koffie. Er wordt ook gewerkt met praat/gespreksgroepen. Adres: Prins Bisschopsingel 22, tel. 043-13131, vragen naar Rozette.

Witte Vrouwenproject. Tweedehandsklerenwinkel en activiteiten voor vrouwen in Witte vrouwenveld, Burgemeestersplein 2, Maastricht.

Open Avond Vrouwenhuis. Het vrouwenhuis is elke donderdagavond geopend van half 9 tot ± 1 uur.

Bibliotheek Lilith. Bibliotheek van het vrouwenhuis. Open: donderdagavond van half 8 tot half 9, vrijdag van 10.00u.-15.00u.

VOS Werkgroep Maastricht, contact/informalite-adres: Anita Michielsen, Neptunushof 105, 6215 XX Maastricht, tel. 043-72213

mooswief

vrouwenkrant maastricht

borstvoeding rolbevestiging en vrouwenbeweging

meidenpaginaas kunstrubriek

de kunst van het moederschap

Nr. 17 DECEMBER 1982 FL. 3,00

Vrouwenhuis
Rechtstraat 23
6221 EE Maastricht.
Tel.: 043-11235

Openingstijden vrouwenhuis:
donderdagavond van 20.00u.-1.00u.
vrijdag van 10.00u.-15.00u.

Openingstijden Bibliotheek Liffth:
donderdag van 19.30u.-20.30u.
vrijdag van 10.00u.-15.00u.

Vrouwen die donatrice willen worden van ons vrouwenhuis, kunnen hun bijdrage storten op gironummer tnv:

Stichting Vrouwenhuis Maastricht
p/a Meersseenerweg 233,
6224 AE Maastricht.

Gironummer: 38.75.942

Bij voorbaat dank voor ingestuurde reacties en donaties!

ABBONNEMENTEN:

Het is mogelijk je te abonneren door storting van FL.25,- op gironummer: 38.75.942

Onder vermelding van: abonnement Mooswief. Je ontvangt dan de eerstvolgende 5 nummers.

Wil je een proefnummer, maak dan FL.5,- over op bovengenoemd gironummer, met vermelding van: Proefnummer Mooswief.

Het Mooswief is te koop bij:

Een aantal boek/tijdschriftenhandels in Maastricht, waaronder: De Tribune, Servaes, Berchmans, 'tKiöske, LeyterNypels, Standaard.

In het vrouwenhuis op donderdagavond en vrijdag van 10.00u.-15.00u. of als er een krantvrouw aanwezig is (dan moet je er wel even naar vragen)

Inhoudsopgave

Redactioneel	1
Bevordert de vrouwenbeweging werkelijk rol doorbreking	2
Hoe nodig zijn feministische activiteiten	4
Borstvoeding natuurlijk	6
Hoe rolbevestigend is de vrouwenbeweging	8
Foto pagina,s	9
Vergelijken = :	13
Meidenpagina's	14
Vrouwen in de overgang	16
Boekbespreking	18
Kunstrubriek	20

Aan deze vrouwenkrant werkten mee:

zetwerk: Marian

lay-out en tekeningen: Lisette

foto's: Anneke

en alle vrouwen die iets ingestuurd hebben

Werkgroep vrouwenkrant:

Anneke, Henny, Mieke, Mia, Marian, Lisette.

kopijsluitingsdatum nummer 18 2 januari 1983

Tema: wat wil/kan/doet de vrouwenbeweging met de parlementaire democratie.

kopijsluitingsdatum voor nummno. 19 is

1 maart 1983.

tema: feminisering van de crisis, oftewel vrouwen en armoede.

drukkerskollektief
geulle

Telefoon: 043-646090

aankondigingen aankondigingen aankondigingen

Vrouwen en sexueel geweld, een studie-weekend over dit thema vindt plaats op 14-16 januari op volkshogeschool Valkenburg. In het programma de film 'not a love story', zelfverdediging en studie over (hetero)sexueel geweld en strategieën ter bestrijding ervan. Opgeven bij volkshogeschool Valkenburg, postbus 910, 6300 AX Valkenburg, tel. 04406-15353. De kosten zijn f 100,-, voor vrouwen met gering inkomen korting mogelijk tot f 50,-.

Keizersgracht 10 Amsterdam (vlakbij Centraal Station) het nieuwe adres van het **Internationaal Archief voor de Vrouwenbeweging (IAV)**, het literatuuroverzicht Lover, het Informatie-en DokumentatieCentrum, Stichting Vrouwen in de Beeldende Kunst en de Van Leeuwenbibliotheek. Vrouwen die zoekend zijn naar onderwerpen, boeken of artikelen kunnen in dit pand een hele dag doorbrengen.

Deze keer is het redactioneel, bijna het laatste van het laatste, er echt bij ingeschoten.

Even wat mededelingen.

De krantgroep is op de openbare krantvergadering met drie vrouwen uitgebreid: Mieke, Mia en Henny.

Hoera!!!!

Helaas heeft Mieke ondertussen moeten afhaken wegens overbelasting en zodoende zoeken we toch nog steeds nieuwe vrouwen.

Nieuw zijn deze keer: de kolom: '(ver)gelijken='; de meidenpaginaas, verzorgd door de meiden van de meisjestelefoon; en de kunstrubriek. De bedoeling is dat deze rubrieken steeds terugkomen. Heb je opmerkingen of suggesties, graag op ons redactie-adres.

Kopijsluitingsdatum voor nummer 18 is 2 januari 1983, tema: wat wil/kan/doet de vrouwenbeweging met de parlementaire democratie.

Kopijsluitingsdatum voor nummer 19 is 1 maart 1983. Het tema: feminisering van de crisis, oftewel vrouwen en armoede.

Stuur je stuk op tijd in naar het redactie-adres van het Mooswief (zie binnenkant kaff)

Ondanks ziekte, aanpassingsproblemen (aan Nederland), nieuwe vrouwen die ingewerkt moeten worden, enz. is dit nummer er nu toch, zij het wat later dan gepland. Wij wensen jullie allemaal een prettige kerstmis en een onrolbevestigend nieuw jaar.

groetjes
de redactie

bevordert de vrouwenbeweging werkelijk roldoorbreking?

In dit artikel moet ik me beperken tot het plaatsen van enkele opmerkingen. Omdat de vrouwenbeweging niet als een geheel is op te vatten, hebben mijn opmerkingen slechts betrekking op een aantal stromingen daarbinnen.

"Hoe rolbevestigend is de vrouwenbeweging?" Deze zin lijkt vol tegenspraak te zijn; immers, de vrouwenbeweging is een beweging van en voor vrouwen, die tot doel heeft de onderdrukte positie die vrouwen in de wereld van vandaag innemen, op te heffen. Omdat deze onderdrukte positie van de vrouw het duidelijkst tot uiting komt in de rol die zij vervult (of behoort te vervullen), zal de vrouwenbeweging *roldoorbrekend* moeten werken.

Kijkend naar het onderwerp van dit artikel, is de vraag dus eigenlijk: "is het roldoorbrekend werk van de vrouwenbeweging in wezen rolbevestigend?" Deze vraag heb ik de afgelopen tijd nogal eens horen stellen. Zij komt dan voort uit een min of meer fatalistisch gevoel. De 'tweede' emancipatiegolf, die zo'n tien jaar geleden begonnen is, heeft voor de meeste vrouwen die actief waren niet die vruchten afgeworpen die zij verwachtten. O zeker zullen een aantal zeggen, dat er wel het een en ander in die tien jaar is bereikt. Er hebben meer vrouwen als ooit te voren (hoewel nog veel te weinig) zitting genomen in raden en besturen en hebben zich binnen de politiek een plaats verworven. Er zijn meer en betere arbeidsplaatsen voor vrouwen gekreëerd (hoewel nog te weinig). De kinderbijslag wordt aan de vrouw overhandigd en de 'Blijf van m'n lijf-huizen' worden gesubsidieerd. Is dit niet al heel wat resultaat in het korte tijdsbestek van tien jaar? Ik kan me echter niet aan de indruk onttrekken dat er eigenlijk niet meer gebeurd is dan het volgende: Onder de druk van de vrouwenbeweging worden vrouwen meer *getolereerd* in de mannenwereld. Getolereerd worden heeft echter niets met roldoorbreking te maken. Maar wat waren dan tot dusver de strategieën van de vrouwenbeweging? Naar mijn mening leverde de vrouwenbeweging met name strijd op het terrein waarop de politieke beslissingen genomen worden: strijd voor meer en betere arbeidsplaatsen, legalisering van abortus etc. De achterliggende gedachte hierbij is, dat wanneer van hogerhand de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen opgeheven wordt, deze ongelijkheid inderdaad zal verdwijnen. Ik denk dat van hogerhand genomen beslissingen de mogelijkheden voor vrouwen om te emanciperen wel kunnen vergroten, maar dat is dan ook alles. Immers, de rol van de vrouw kenmerkt zich niet alleen door

de taken die zij vervult, of door zaken die haar wel of niet worden toegestaan (bv. aborteren), maar vooral ook door de wijze waarop zij zich gedraagt (en behoort te gedragen). De ongelijkheid tussen mannen en vrouwen zit hem mijnsinziens vooral in de praktijk van de dagelijkse omgang tussen mannen en vrouwen, die voortkomt uit de ideologie die er bestaat t.a.v. 'man-zijn' en 'vrouw-zijn' en t.a.v. de wijze waarop mannen en vrouwen zich tegenover elkaar behoren te gedragen. Deze ideologie wordt dagelijks gepredikt in ster-reklame, pornoblaadjes, margrieten, bouquet-reeks en in de kranten.

Bij 'man-zijn' horen een aantal eigenschappen - de zgn. mannelijke eigenschappen - die maatschappelijk meer gewaardeerd worden als de bij de vrouw behorende vrouwelijke eigenschappen (zorgzaam, sociaal, opofferend, verantwoordelijkheid voelend voor de instandhouding van relaties etc.)

Wanneer nu een vrouw zitting neemt in een bestuur of actief wordt in de politiek, neemt zij al haar (vrouwelijke) eigenschappen mee en wordt zij ook op deze eigenschappen gewaardeerd en beoordeeld. De ongelijkheid is dus gewoon in stand gebleven, ook al zit ze in een bestuur.

De vrouwenbeweging zal het strijdterrein moeten uitbreiden naar meer gebieden dan het terrein waarop de zgn. politieke beslissingen genomen worden alleen: ze zal strijd moeten leveren op het gebied van de dagelijkse omgang tussen mannen en vrouwen.

De vrouwenbeweging heeft dit in zekere zin ook wel gedaan: zij streed voor een opwaardering van de zgn. vrouwelijke eigenschappen. Maar was dit wel vruchtbaar?

In vrouwenpraatgroepen vonden veel vrouwen hun zelfvertrouwen terug: ze accepteerden en waardeerden hun eigen en elkaars (vrouwelijke) eigenschappen. Vrouwen raakten steeds meer van het idee overtuigd dat wanneer zij (met hun vrouwelijke eigenschappen) meer aan de macht zouden komen, de samenleving in positieve zin zou veranderen (geen kernwapens, vredelievender etc.)

Verder vocht de vrouwenbeweging voor een opwaardering van typische vrouwenzaken. Voorbeelden hiervan zijn de strijd voor menswaardiger wijzen van bevallen en de nadruk leggen op de betekenis die bv. menstruatie voor de vrouw heeft.

Zijn deze strategieën van de vrouwenbeweging roldoorbrekend te noemen? Ik denk het tegenovergestelde: rolbevestigend. De denkfout die mijnsinziens gemaakt wordt bij de strijd voor de

opwaardering van vrouwelijke zaken en eigenschappen is dat ervan uitgegaan wordt dat vrouwen van nature zijn zoals ze zijn. Maar als je ervan uitgaat dat dit niet het geval is, dat vrouwen aangeleerd is en dat een vrouw dus ook veel afgeleerd is, heeft dit tot gevolg dat de vrouwenbeweging het typisch-vrouwelijke niet zo dik moet onderstrepen. De vrouwenstrijd zal erop gericht moeten zijn dat vrouwen *zelf* zich anders gaan gedragen, zodat zij meer mogelijkheden krijgen om zich te manifesteren als mens (met alle eigenschappen vandien) en niet slechts als vrouw.

Voor iedere individuele vrouw betekent dit een persoonlijke strijd: je los maken van het typisch vrouwelijke gedrag. Dit brengt voor sommigen zeker een identiteitscrisis met zich mee.

Voor de vrouwenbeweging als geheel betekent het dat zij veel georganiseerder actieve vrouwen moet ondersteunen. Het feit dat een vrouw in een bestuur zit, is eigenlijk onbelangrijk; het gaat erom dat zij binnen dat bestuur haar typische vrouwenrol aflegt.

Paulien Kuipers

Onderzoek naar hulpverlening voor sexueel misbruikte vrouwen

Ik ben een vrouw van 22 jaar en ben afgestuurd aan de HBO-jeugdwerkzorg te Eindhoven en werkeloos.

In het kader van deze opleiding heb ik, tesamen met 3 andere vrouwen een "research" gemaakt naar de oorzaken, gevolgen en opvang cq hulpverlening voor vrouwen die sexueel misbruikt worden.

O ja?
Jullie kunnen van mij aannemen dat aan die hulpverlening nog heel wat ontbreekt!!

Nu is het mijn bedoeling om hier in Maastricht ook zo'n onderzoek te gaan instellen, bv. door middel van interviews, literatuurstudies en informatie inwinnen bij andere groepen die zich met dit onderwerp bezighouden zoals bv. Stichting Correlatie Utrecht, KWJ, enz. Maar ook bij instellingen die wel degelijk met dit probleem te maken hebben, maar meer "verkapt", denk bv. aan: Rutgerstichting, JAC, huisartsen. Wanneer we een zo uitgebreid mogelijk verslag van alle gebreken en gaten in die hulpverlening opgespoord hebben, kunnen we aan de hand hiervan proberen te komen tot een effectievere hulpverlening en nazorg voor die vrouwen die sexueel misbruikt zijn!!!

O ja?
Wie wil mij hierbij helpen?? Schrijf dan snel naar: *Wie je dit helemaal alleen gaan doen!*

Cisca van der Meijs,
Mergelweg 14a,
6212 XH Maastricht.

Wil je ook vermelden hoeveel tijd je erin kunt steken en welke dagen, avonden je het beste uitkomen? Natuurlijk kun je ook schrijven wanneer je ideeën hebt omtrent dit onderwerp! Dit komt het onderzoek alleen maar ten goede!

Ik hoop dat er veel reacties komen, alvast hartelijk bedankt en.... we houden jullie op de hoogte!!!!

groetjes,

Cisca

hoe nodig zijn feministische activiteiten?

Dinsdag 19 oktober is er in het vrouwenhuis weer eens een themaavond gehouden, onder de titel 'Hoe nodig zijn feministische activiteiten?' De thema groep had zich als doel gesteld, om deze avond met elkaar te onderzoeken, hoe het komt dat feministische activiteiten schijnbaar (?) afgenomen zijn en hoe we verder kunnen.

Het was niet wat je noemt een drukbezochte avond, maar er waren een aantal vrouwen voor het eerst in het vrouwenhuis, waaronder Mary (engelse, woont plusminus 2 jaar in Nederland) en Dominique (française, woont ± 2 weken in Nederland). we wilden graag een verslag maken van deze avond voor de krant en het leek ons leuk om dit een 'internationaal' tintje te geven. we hebben de discussie dus nog eens met z'n drieën dunnetjes overgedaan.

Om het verhaal wat levendiger te maken, hebben we geprobeerd het gesprek zo letterlijk mogelijk weer te geven.

De eerste stelling waarover gepraat is, gaf de economische crisis als mogelijke oorzaak van de teruggang van feministische activiteiten aan.

Mary: Ik snap niet hoe je dat als oorzaak zou kunnen zien, een economische crisis zou vrouwen juist actiever moeten maken, want met name de situatie van vrouwen wordt aangestast. **Marion:** Ik denk dat dat niet zo werkt. Mentaliteitsverandering en maatschappelijke ontwikkelingen gaan hand in hand. Als er veel werk is, wordt er gepropageerd dat krèches goed zijn voor de opvoeding van kinderen en als er weinig werk is, is het ineens veel beter dat kinderen zoveel mogelijk bij de moeder zijn. Dat werkt heel subtiel op vrouwen in. Het ontmoedigt ze en maakt hun schuldgevoel groter.

Mary: In Engeland is de situatie anders. Het was toch al gebruikelijker dat gehuwde vrouwen buitenshuis werkten en nu met de grote werkloosheid zal, als de man geen werk meer heeft, de vrouw een baan proberen te vinden. Meer uit nood dan uit behoefte. De uitkeringen zijn namelijk heel laag.

Dominique: In Frankrijk zijn de uitkeringen ook heel laag. Gescheiden vrouwen zullen moeten werken.

Marion: In Nederland zijn de voorwaarden vaak niet aanwezig. Waar laat je bv. de kinderen? We hebben hier zulke ongelukkige schooltijden.

Mary: De schooltijden hier verbazen me erg. Het is tekenend van de manier waarop naar vrouwen wordt gekeken. In Engeland zijn wel krèches, alhoewel niet veel. De kinderen kunnen altijd overblijven op school en ze zijn al vanaf hun 5e jaar leerplichtig. Daarvoor kunnen ze al vanaf hun 3e jaar naar school.

Dominique: In Frankrijk kunnen de kinderen ook overblijven en bovendien na schooltijd tot half 7 op school blijven. Kinderopvang is dus niet zo'n probleem. In de zomervakanties zijn er de zgn. vakantiekolonies, waar ieder kind naar toe kan gaan. Het is vooral het werk zelf wat een probleem is. Er is niet wat julie 2e kans onderwijs noemen, dus gescheiden vrouwen zonder opleiding zullen als typiste of zo moeten gaan werken.

Mary: Holland heeft zo'n progressief image en jij zegt hele andere dingen. Het lijkt erg paradoxaal.

Marion: Hier veranderen alleen uiterlijke dingen, geen wezenlijke. Bv. het tweede kansonderwijs klinkt prachtig, maar het verandert niets aan het feit dat vrouwen geen baan kunnen krijgen. De wet op het omgangsrecht (de wet die na een echtscheiding een bezoekregeling van kinderen aan hun vader verplicht stelt) lijkt emancipatorisch. Mannen ook een deel van de opvoeding, nietwaar? Maar binnen het huwelijk verandert er niets. Dus zijn die veranderingen/wetten schijnoplossingen.

Dominique: Er moet toch wel iets veranderd zijn. Feministische films en demonstraties zetten mensen toch aan het denken. Ook uitzendingen op t.v.

Marion: Hier is dat maar heel miniem. Bv. vrouwen die in Blijf van mijn Lijf komen, hebben geen idee wat feminisme inhoudt. Jongeren zijn traditioneler dan ooit. Ik denk dat er weinig veranderd is.

Dominique: In Frankrijk heb je een goede krant, links en vrij radikaal 'Libération', die tenminste bericht over alternatieve activiteiten.

Mary: In Engeland hebben sommige kranten wel een vrouwenpagina, waar niet alleen patronen en recepten instaan, maar ook feministisch getinte artikelen, hoewel niet erg radikaal.

Dominique: Ik vind het jammer dat de vrouwenbeweging zo weinig met politieke zaken bezig is. Er wordt veel tijd besteed aan interne zaken. In Frankrijk heb je eigenlijk twee vrouwenbewegingen, de Mouvement de Libération des Femmes (MLF) déposé en de MLF non-déposé. De eerste bestaat uit rijke intellectuele vrouwen, die veel publiciteit maken, over veel geld beschikken en actief meedoen aan verkiezingscampagnes. Ze adviseerde destijds alle vrouwen op Mitterand te stemmen. De tweede heeft heel wat minder geld, bestaat uit spontane groepen, is in-

formeel en een stuk radikaler. Soms zijn er twee demonstraties op één dag voor hetzelfde doel door de twee groepen. dit kost veel energie.

Marion: Hetzelfde, hoewel minder extreem, zie je in de landelijke overleggen van Blijf van mijn Lijf. Er is een grote tegenstelling tussen de huizen, die met betaalde krachten werken en de huizen, die het vrijwilligersprincipe aanhangen. er zijn zelfs gescheiden landelijke overleggen en ook acties worden niet meer gezamenlijk opgezet.

De conclusies die uit de thema avond getrokken zouden kunnen worden:

als mogelijke oorzaken van de 'malaise' in de vrouwenbeweging zijn genoemd:

- economische crisis
 - direct door bezuinigingen, werkloosheid e.d.
 - indirect door mentaliteitsverandering, bv. door beïnvloeding door media
- versnippering van de vrouwenbeweging en onderlinge tegenstellingen.
- vrouwenbeweging is teveel op zich zelf gericht en te weinig naar buiten toe, bv. op politiek gebied.
- ogenschijnlijk zijn er dingen bereikt. Het zijn echter schijnoplossingen, die de werkelijke doelen onduidelijker maken.

Als discussiepunten blijven staan:

- zijn vrouwen alleen maar lui en apathisch, of is hun gedrag het resultaat van onderdrukking en van economische en sociale ongelijkheid?
- moeten we verder met of zonder mannen?
- als je dingen wilt bereiken, moet je dat dan doen ten koste van je eigen opvattingen en waarden? bv. door je aan te sluiten bij een politieke partij.

Het was erg leuk om de situaties in verschillende landen eens naast elkaar te zetten. Opvallend vond ik dat Nederland naar buiten toe als heel progressief en tolerant overkomt, terwijl als je verder praat, men erg verbaasd is over de toch wel traditionele ondergrond.

Aan de andere kant is de situatie in Engeland en Frankrijk ook niet zo rooskleurig als het lijkt. Een feit is dat Nederland bepaalde progressieve wetten en subsidies, op het gebied van edukatie en activiteiten, kent, die in het buitenland onbekend zijn. Dit zijn toch reële successen. Meer dan ooit moet de vrouwenbeweging in Nederland haar eigen doelen bepalen en de in het verleden behaalde successen vasthouden en gebruiken.

Bepaalde ontwikkelingen, die zich nu al in andere landen aftekenen, zullen in Nederland ook plaats vinden. Bv. in Engeland zie je nu, dat nadat de moeders weer verantwoordelijk gemaakt zijn voor de kinderen, ze nu ook de zorg krijgen toegeschoven voor hun ouders. Bezuinigingen in de bejaardenzorg en dus moeten de ouderen weer bij hun kinderen intrekken. "Not only child care but also granny care."

We zouden het erg zinvol vinden om een vervolg

te geven aan deze discussie, omdat we nog niet erg zijn toegekomen aan "hoe moeten we nu verder?" Suggesties zijn welkom bij de themagroep.

Mary, Dominique en Marion

aankondiging

Vrouwenpand. Het plan van zes groepen om een gezamenlijk vrouwenpand te gaan zoeken in Maastricht is warm onthaald. Wie nog een pand heeft of ideeën heeft voor de invulling van de ruimtes (vrouwenrestaurant?) is welkom. Inlichtingen bij Reino van der Meer, tel. 615978.

Borstvoeding Natuurlijk

Het materiaal van dit artikel is vooral afkomstig uit mijn gesprek met Veronica Dirksen die in Maastricht een Borstvoeding Natuurlijk-groep draait. Het gaat vooral over Veronica en de groep in Maastricht en is niet vertegenwoordigend voor de landelijke groepen en de Vereniging.

Ongeveer 10 tot 15 jaar geleden raakte de flesvoeding in zwang als goed vervangingsmiddel voor borstvoeding voor moeders die zelf niet wilden of konden voeden. Het was voor de wetenschap een uitdaging en prestatie een kunstmelk te vervaardigen die de kwaliteit had van moedermelk. Er werd zelfs beweerd dat de vervaardigde melk beter was doordat daar alles in zat wat de baby nodig had aan vitamines B, aminozuren, etc. Dat de nodige stoffen in moedermelk vaak zó samengesteld zijn dat ze door de babydarmen maximaal opgenomen worden, werd niet vermeld. Er was aan flesvoeding meer te verdienen, er werd veel reclame voor gemaakt en de flesvoeding veroverde een plaats op de markt ten koste van de populariteit van borstvoeding.(1.)

Borstvoeding Natuurlijk is een landelijke vereniging die ongeveer 5 jaar geleden ontstaan is. Ze heeft zich van zelfhulpgroep tot half-professionele instelling ontwikkeld. Ze verzorgt een opleiding die inhoudt dat je zelf gevoed hebt, je een aantal boeken hebt gelezen over borstvoeding en je stage gelopen hebt in een aantal Borstvoeding Natuurlijk groepen. Hierna kun je onder haar naam in eigen omgeving zelf een groep oprichten.

Borstvoeding is iets anders dan flesvoeding. Een borst is geen fles melk. De borstvoeding wordt beïnvloed door de psyche van de vrouw, door de baby die de melkproductie op gang helpt/houdt. Wanneer, hoe vaak en hoeveel je voedt. Je kunt daarmee de melkproductie stimuleren of juist afbouwen. Dit geeft ook de mogelijkheid om borst- en flesvoeding te combineren. Deze kennis werd vaak van moeder op dochter, van vrouw op vrouw doorgegeven. Doordat deze lijn in veel gevallen verbroken is (2), staan vrouwen vaak alleen voor de keuze en moeten ze in hun eentje uitvinden hoe het moet. Ze ondervinden weinig steun uit hun omgeving, "deskundigen" meegerekend. Krijgen slechte en vaak tegenstrijdige adviezen. Bij moeilijkheden wordt al snel naar de fles verwezen, waardoor vrouwen onnodig vroeg moeten afhaken. Borstvoeding Natuurlijk vindt het belangrijk dat verloren gegaane kennis teruggewonnen en weer onder vrouwen verspreid wordt.

Veronica Dirksen richtte samen met Hannelore Hoogeveen in Maastricht een Borstvoeding Na-

tuurlijk groep op. Het is een groep waar je praktische adviezen en ervaringen kunt uitwisselen. Dat geeft je een steun in de rug die je wel nodig hebt. Niet meer zo onzeker door onwetendheid kun je tegenover omgeving, dokters, consultatiebureau's, etc. beter je vrouwtje staan. Onzinadviezen of aanvallen ("aanstootgevend", "ouderwetse tut", "voed je nu nog steeds?" etc.) zijn dan ook beter te weren. Jij hebt zelf genoeg in huis om uit te maken wat goed voor je is. Dit uitgangspunt van de Borstvoeding Natuurlijk groep beperkt zich niet tot borstvoeding. In de groep wordt ook gepraat over: voorbehoedsmiddelen, over veranderende seksuele behoeften en het schuldgevoel (daar heb je 't weer!) wat daarbij de kop op kan steken. Over de ingrijpende verandering die een kind in je leven brengt (tijd die je voor jezelf hebt, je relatie(s)), over kinderopvang enz.

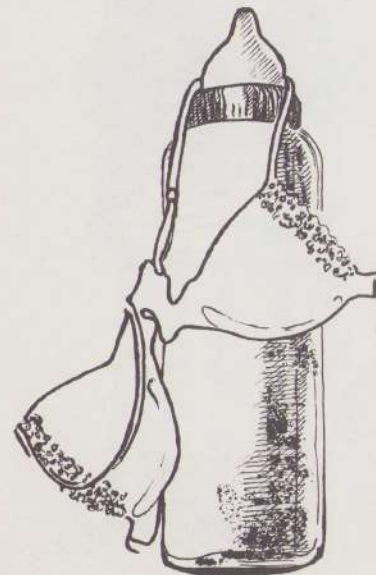
Voor- en nadelen van borstvoeding: Het bind je aan de baby, de eerste weken moet je 's nachts ook voeden en borstvoeding kan niemand van je overnemen. Je kunt borstvoeding met flesvoeding combineren, maar je moet wel regelmatig voeden om de melkproductie op peil te houden. Dus, drie dagen eruit in je eentje, dat kan niet.

Nu blijkt die gebondenheid aan de baby voor de meeste vrouwen het eerste half jaar geen probleem te zijn -daarna kun je de borstvoeding afbouwen als je wilt-; het wordt eerder ervaren als een gedeelte wat bij zwangerschap, bevalling hoort. Het kind is nog heel afhankelijk en heeft de eerste maanden veel nodig aan koestering, aandacht, zuigen. Als je er dan tijd voor kunt nemen, kan dat de basis vormen van waaruit het kind later juist wel eerder onafhankelijker van jou kan leven (3). Na dat halve jaar is voor de meeste vrouwen het full-time, met hart en ziel moeder-zijn wel over en komt het verlangen naar een eigen bestaan, niet meer alleen afgeleid van de baby, weer terug. Het -gedeelteijk-aanhouden van je werk (als je dat hebt) is dan ook belangrijk. Nou staat het er wel mooi: "het eerste half jaar hoort eigenlijk nog bij de zwangerschap" en: "je baan aanhouden", maar ondertussen botst het wel met de voorwaarden die daarvoor zijn. Slechts zes weken zwangerschapsverlof, alleen voor de moeder. Niet zo mooi.

Op dit soort punten wordt "moeder" vaak verlinkt: het moederschap wordt haar verheerlijkt voorgesteld als "natuurlijke levensvervulling, etc.", ze kiest voor moeder worden en zodra ze de baby heeft, blijkt dat aan haar alle praktische beperkingen en conflicten overgelaten/opgedrongen zijn. Zelfs het opeten van wettelijke rechten die je hebt, bv. om drie keer per dag een bepaalde tijd te nemen voor het borstvoeden is

vaak nog een gevecht en geen geaccepteerde zaak. "Je wilt ook alles", "het is abnormaal dat je blijft werken als je kinderen krijgt". Dergelijke uitspraken wijzen je weer richting moederschap 24 uur per dag.

Dit laatste laat al zien dat de voor- en nadelen van borstvoeding niet alleen in het borstvoeding geven op zich zitten. Bepalend voor hoe je borstvoeding beoordeelt is ook: wat speelt er nog meer mee in je borstvoedster zijn? Welke materiële voorwaarden zijn er voor en welke dwingende ideeën worden op je losgelaten? Over moederschap is op die manier al veel geschreven: het is niet alleen een relatie, het is ook versnipperd, slecht georganiseerd werk. Belangrijk is of je je ouderschap kunt delen, hoeveel geld en hoeveel (woon)ruimte je hebt, of je nog eigen dingen kunt doen naast het opvoeden of er betaalbare opvangmogelijkheid is. Door dat geheel wordt bepaald wat jouw "keuze" voor moederschap inhoudt. Tussen aanhalingstekens want voor het overgrote deel is er al voor jou gekozen. Bij de verheerlijking wordt dat gedeelte weggelet en richt de aandacht zich slechts op de moeder-kindrelatie, wat is het beste voor het kind. Ook bij borstvoeding speelt deze ideologie: "door borstvoeding een betere moeder-kindrelatie, de moeder hoort thuis bij het kind, etc." La Léche League heeft deze ideologie als vertrekpunt. De Borstvoeding Natuurlijk groep in Maastricht ziet het anders en neemt wat de vrouw vindt als vertrekpunt en steunt haar daarin. Daarbij komt kijken: het terugwinnen van zelfvertrouwen in het uitzetten van een eigen

koers; heroveren van de gegevens over borstvoeding en er meer volkswijsheid van maken; vechten voor je rechten om borstvoeding te geven op je werk; attent zijn op ontwikkelingen in de commercie, de gezondheidszorg, de moederschapsverheerlijking op het terrein van borstvoeding, die tegen feministische vrouwenbelangen inwerken.

De naam Borstvoeding Natuurlijk kan verkeerd begrepen worden. Het klinkt, net als het gebruik van woorden als "moederinstinct", naar de traditionele nepverbinding van natuur en moederschap (vrouwen staan dicht bij "de natuur", "het leven" en kunnen er beter voor zorgen (4). Maar dat wordt niet bedoeld. Het laatste geeft wel aan dat natuurlijk, gezond, tegen technologische, industriële ontwikkelingen in het verweer komen *niet* automatisaties feministies is. Onder deze noemer kunnen we evengoed teruggedrongen worden naar onze traditionele plaats. We zullen dus goed in de gaten moeten houden waar stellingen over borstvoeding feministische belangen dienen en waar niet. En zelf onze belangen hierneder onderzoeken.

Petrie

Voetnoten:

(1) Dat deze industrie zich meer voor het geld dan voor het heil van het kind bekommerde, maakte het Nestlé-schandaal wel duidelijk. De Nestlé poeder, die in de derde wereld aan moeders werd voorgespiegeld als ideaal (door blanke in doktersjasjes en blikjes met onze blozende babys) veroorzaakte daar grote babysterfte. De omstandigheden waren daar niet voor poedermelk geschikt (geld, hygiëne) en het poeder was niet altijd zuigelingenmelk.

(2) Dit heeft o.a. met de flesvoeding te maken, maar ook doordat mensen anders zijn gaan worden denk ik. Een interessante vraag waar ik nu niet aan toe kom.

(3) Dit niet als voedingsideaal gesteld, maar in het besef dat in hoeverre de behoefte(n) van de baby vervuld (kunnen) worden en de gevolgen hiervan nu voor rekening van de vrouw komen. Kiezen tussen twee beperkingen dus i.p.v. voor het ideale.

(4) De kultus van natuurlijk en gezond leven. De verantwoordelijkheid hiervoor wordt voornamelijk op de vrouw geschoven, zodra het op traditioneel "mannelijke" terreinen komt, kan hetzelfde leven, dezelfde gezondheid, natuurlijkheid blijkbaar vernietigd worden. (Voedselindustrie, gifschandalen, verkeersdoden, arbeidsongeschikten). Mannen de zeggenschap, vrouwen de verantwoordelijkheid.

Adres Borstvoeding Natuurlijk groep:
P/A Veronica Dirksen
telefoon 043-10162.

hoe rolbevestigend is de vrouwenbeweging?

Op de vraag "Hoe rolbevestigend is de vrouwenbeweging" moet ik, na diep nadenken, antwoorden: Nu minder dan vroeger. Zo'n antwoord is misschien wel afdoende, maar enige toelichting is, denk ik, wel op z'n plaats.

Allereerst wat versta ik onder rol en rolbevestiging. (Ik kan het niet nalaten sommige dingen theoretisch te benaderen). Een rol is een stel gedragsregels (normen) die horen bij een bepaalde positie die iemand inneemt. Bv. bij de positie koorlid hoort het gedrag van op tijd komen, de aanwijzingen van de dirigent opvolgen, niet praten tijdens het zingen enz. Zo hoort bij de positie "vrouw" een aantal normen die normaliter als "vrouwelijk" bestempeld worden. Je weet wel, zorgzaam, moederlijk, emotioneel, onevenwichtig, enz. Rolbevestiging houdt in dat andere mensen van jou dat gedrag verwachten en je daarin bevestigen. Dwz. ze keuren het af als je je rol niet speelt en ze juichen het toe als je je rol wel en goed speelt.

Eén van de uitgangspunten van de vrouwenbeweging is altijd geweest, het willen doorbreken van de rol die van vrouwen verwacht wordt. Daar zitten 2 kanten aan. Ten eerste dat dat gedrag aangeleerd is en niet aangeboren. Net zoals een politieagente leert hoe ze zich dient te gedragen als politie, leert een meisje hoe ze zich dient te gedragen als vrouw. Alleen is in het laatste geval de indoctrinatie al bij de geboorte begonnen en erg intensief geweest, zodat er mensen zijn die denken dat vrouwen "vrouwelijk" geboren worden. Ten tweede dat het nergens voor nodig is dat alle vrouwen zorgzaam, moederlijk, enz. zijn.

Dus zou je zeggen: de vrouwenbeweging is rol-doorbrekend, niet rolbevestigend. Maar wat gebeurt er? Er ontstaat binnen de vrouwenbeweging een ander stel verwachtingen van de vrouw. Een vrouw die geëmancipeerd is (en de rest telt niet mee) hoort:

- altijd in lange broek te lopen
- niet van mannen te houden
- geen make-up te gebruiken
- haar technische aanleg niet onder stoelen of banken te steken
- solidair te zijn met alle andere vrouwen
- enz.

En met dit hele verwachtingspatroon wordt dan de vrouw bekeken en beoordeeld. Rolbevestiging ontstaat als je beoordeeld wordt naar je gedrag op grond van de positie die je inneemt en niet op grond van de persoon die je bent. Zolang men in de vrouwenbeweging uitgaat van karakteristieken die je zou moeten bezitten omdat je

vrouw bent, is men rolbevestigend bezig. Als een vrouw commentaar krijgt omdat ze in een minirok loopt of van breien houdt is dat het uitspreken van de verwachting dat je als geëmancipeerde vrouw zulke dingen niet hoort te doen. Je hoort te voldoen aan het stereotiep dat men binnen de vrouwenbeweging van een geëmancipeerde vrouw heeft.

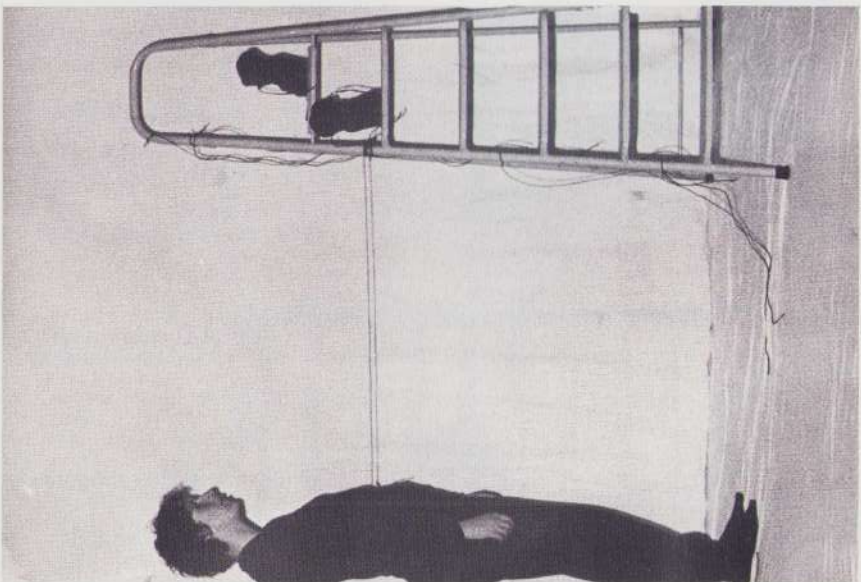
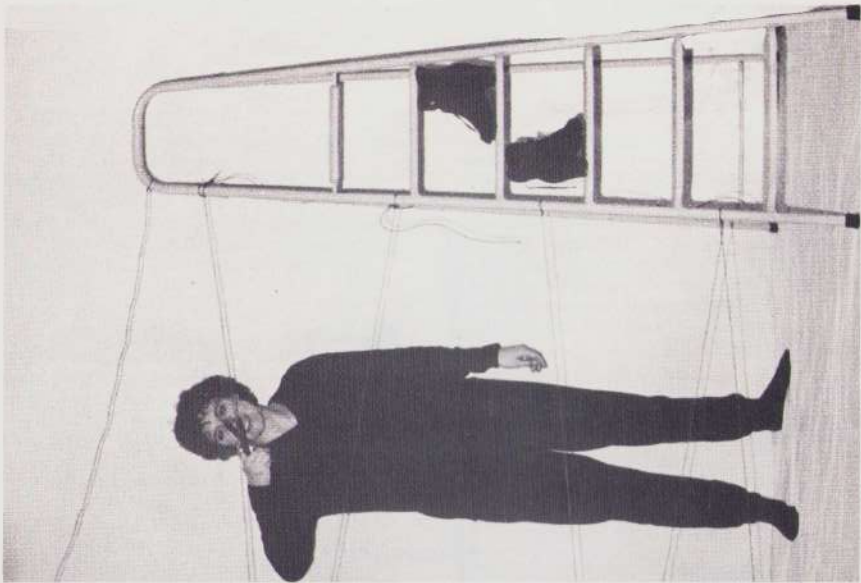
Ga ik in het vrouwenhuis hieronder gebukt? Nee hoor. Ik trek me er lekker weinig van aan. Ik houd niet van breien, maar wel van het dragen van rokken. En zoals ik al zei, volgens mij is het "vrouwen willen persen in een bepaald keurslijf van gedrag" in de vrouwenbeweging minder dan enige jaren geleden. Dus gelukkig meer ruimte voor de individualiteit en uniciteit van elke vrouw.

Reino

ontmoeting tussen afscheid en verandering

(ver)gelijken= :

wibo van der linden wáár ook ter wereld

de absolute gluiperd van de afgelopen periode is voor mij wibo van der linden. even nog heb ik gearzeld tussen henk v.d. moyden, ed nypels en jos brink. bij henk liggen de fluimen er iets al te dik bovenop., jos kan geen kwaad omdat hij zo leuk over z'n noesse (kat) schrijft- en wat kun je nu met edje... nou niets!

de atraktie van tros aktua is, dat het voldoet aan je verwachting- worden we steevast door een begripvolle wibo geïnformeerd over die zielige stumperds die door wibo beklaagd worden. de truk van wibo's sukses is - dat je kijkt met het wollige gevoel: wat erg toch -maar maar maar- en kun je rustig doorgaan met je "mama-mia's" of andere nonsens snacks en hoeft je zelfs niet te akteren dat je je volgende pilsje -snik- even uit moet stellen... je betrapt je erop dat je deze elende eigenlijk wel aardig vindt en zo schenkt wibo de morrenden onder ons weer tevredenheid.. want wat hebben wij het nog goed en zelfs pelleboer piept z'n uitzonderlijke fraaie herfst.

niet dat t.a. ons nu ongeselekteerd op zó maar elend vergast-uitsluitend die onderdrukten die wibo welgevallig zijn komen subjektief aan het woord. een zeer smakelijke hap is oost europa. snotterend worden we op de hoogte gebracht van de situatie in deze erbarmelijke landen. als ik snel mag vergelijken b.v. is daar een dubbel gezinsinkomen zo'n f 1200,- (zodat ik me overgelukkig prijs als bijstandsmoeder hier)- als ik het niet dacht. wibo zélf houdt me dit al fronsend voor. nu zal W. er heus wel goede redenen voor hebben om ons bepaalde informatie achter te houden (sankties van ron reagan t.a.v. de sowjet uni en polen -maar niet naar een land als israel)- dat ron en wibo intiem bevriend zijn zal wel geen geheim meer zijn en met dat gegeven in m'n achterhoofd wordt wel veel duidelijk..... vanzelfsprekend vermeld hij b.v. niet de gezinsuitgaven in z'n druiperige reportage -want anders zouden wij al die mensen ineens niet meer zo zielig vinden-zoals die polen - de d.d.r. burgers - de tsjechen enz. ach- ach- f1200,- per maand. vind ik het aardig te weten wat daar in doorsnee de vaste lasten zijn. om iets te noemen -huur kost een gezin per maand een bedrag van f40 tot f80- de bus is een uitgave van f0,15- al geef ik met wibo toe dat een kleuren t.v. onbetaalbaar is., ijskasten auto's en video's eveneens zodat men dit soort artikelen niet iedere maand kan

aanschaffen hetgeen nogal frustrerend kan werken. mij maak je er niet blij mee maar het klopt ook dat men daar voor sinaasappels uren in de rij gaat staan- het klopt dat koffie duur is maar dagelijkse levensmiddelen zijn onwaarschijnlijk goedkoop- gratis studie voor iedereen- idem mediese behoeften - kindercrèches - overblijfvoorzieningen en vakantieactiviteiten als ma werkt (en ook daar wordt graag gescheiden)

wat polen aangaat ik hou niet van een militair bewind -wáár ook ter wereld- maar ik hou evenmin van enige vorm van religie wáár ook ter wereld. voel ik me gegeneerd bij wibo's beelden van in gebed verzonken solidaridat-leden bij een zwarte madonna.

lech- bidt hij dagelijks tot een maagd die moeder is- pausig gelovig schenkt hij zijn vrouw zoals het volgens de richtlijnen hoort ieder jaar opnieuw een baby. ooit iemand iets gehoord van de vrouw van de held? haar rol is anders niet mis! ze is zijn steun en vangt hem op nadat hij op de barrikaden weer toegejuigd is/was. nederig verzorgt ze zijn kindjes- "stil -papa bidt!" lech is vrij- wedden dat er volgend jaar weer een nieuw walesa'tje gedoopt wordt? knap gepland zou de paus dat kunnen doen- zou mevrouw walesa nu heel erg gelukkig zijn?

hoe progressief is een religie? (iran - polen) hoe progressief is eigenlijk polen met woytilla als paus? dank zij wibo onthield ik goed dat men als protest de tekst van het volkslied staatsopruend veranderd heeft. deze tekst luidt nu aldus: "heilige moeder gods. bidt voor ons"-

ik bèn vakbondsgesind - met nadruk - wáár ook ter wereld - maar ik wens dat ook graag serieus te nemen en lukt dat niet via de censuur van wibo.

R.

meidenpaginaas

Hallo meiden,

Dit is jullie meidenpagina. Vanaf nu iedere keer te vinden in 't Moorswief.

Dere pagina is bedoeld om jullie informatie te geven over allerlei meidenzaken. De meidenpagina wordt natuurlijk niet alleen door ons gemaakt. Alle meiden die iets willen vertellen kunnen dit doen. We zouden het heel leuk vinden als ook jij een stukje schrijft, wat we in onze meidenpagina erbij kunnen plaatsen. Stuur het stukje naar: De meisjes telefoon Postbus 934 Maastricht. De eerste keer vullen we dere pagina met een stukje over de meisjes telefoon. Geschreven door medewerkers hiervan.

meidenpaginaas meidenpaginaas meidenpaginaas

De meisjes telefoon.

15.00 uur.

Het antwoordapparaat wordt uitgeschakeld en de telefoon wordt aangesloten. Vanaf nu kan er gebeld worden.

15.05 uur: bring, bring
Iemand van ons (we draaien met twee meiden dienst) neemt aan: „De meisjes telefoon, met Ine”. Suut, suut, suut.
De telefoon wordt helaas aan de andere kant weer opgelept. Dit maken we vaker mee omdat het soms ook best moeilijk is, om zo maar van wal te steken, tegen iemand die je niet kent. Maar uit ervaring weten we dat die angst overwonnen wordt en inderdaad, 5 minuten later wordt er teruggebeld.

Wie bellen er, en waarover?
Onze telefoonlijn is alleen bedoeld voor meiden, van ongeveer 10 tot 20 jaar.

Je bent ook niet verplicht je naam of leeftijd te zeggen.

Waarover bellen ze ons?
Over een vriendje die het uitgemaakt heeft, over vrijen, over menstruatie, over je uiterlijk, over verliefd zijn, over onzaam zijn, over voorbehoedsmiddelen, of zo maar uit nieuwsgierigheid of een praatje willen maken.

Wie neemt de telefoon op?
De zijn in totaal met zes meisjes die allemaal werken als vrijwilligster bij de meisjes telefoon. We vinden dat er te weinig gedaan wordt voor meisjes die met problemen en vragen zitten.

043 - 11965

Eike woensdag
en vrijdag
van 3-6uur

vrouwen in de overgang (vido)

Sommige (of vele?) vrouwen beleven het woord "overgang" als vervelend of zelfs bedreigend. Het geeft aan: ouder worden, niet meer vruchtbaar en dus niet meer aantrekkelijk zijn. Niet meer of steeds minder nodig zijn in gezin en maatschappij.

Als minder beladen blijkt men te ervaren:

"Vrouwen in de middenleeftijd", of "Vrouwen in de derde levensfase".

In België heet ons Vido-werk (vrouwen in de overgang) VIM-werk (vrouwen in de middenleeftijd). In Maastricht echter staat VIM voor het blad "Vrouwen Info Maastricht". Zo gaat dat met de vele afkortingen, die we geven aan allerlei werk, commissies en organisaties.

Maar goed, toch dus maar VIDO, zoals de landelijke stichting heet die zich inzet voor vrouwen in deze derde levensfase.

Laat ik eerst iets vertellen over de totale periode van de overgang met haar onderverdelingen.

De overgangsjaren (climacterium).

Hiermede geeft men het tijdperk aan vanaf het moment waarop de eierstokken minder oestrogene hormonen gaan produceren tot aan het tijdstip waarop het lichaam aan de verminderde hormoonafscheiding gewend is. Deze periode kan tien tot twaalf jaren duren en wordt onderverdeeld in:

A. De voor-menopauze

Dit is de tijd die voorafgaat aan de eigenlijke menopauze; deze kan tot zes jaren duren. Uitzonderingen hierop zijn natuurlijk altijd mogelijk.

Ongeveer bij het 45e jaar vermindert de oestrogeenproductie van de eierstokken; hierdoor zal vaker een eitje niet volledig tot rijping komen. Dit heeft dan weer tot gevolg dat het menstruatiepatroon onregelmatiger gaat worden. Het aantal dagen tussen twee menstruaties kan dan meer of minder worden, zelfs kan gedurende enige maanden geen menstruatie optreden, totdat tenslotte de bloedingen geheel wegblijven. Ook kunnen de menstruaties gedurende enige tijd heviger dan normaal voorkomen. Men neemt aan dat het verouderingsproces van de eierstokken de oorzaak is van de verminderde oestrogeenproductie, maar wetenschappelijk bewezen is dat nog niet. Tijdens deze periode kunnen bepaalde klachten optreden; op de aard van deze klachten komen we later terug.

B. De meno-pauze

Zoals reeds eerder vermeld, wordt hiermede het tijdstip van de laatste menstruatie bedoeld. Dit is uiteraard pas achteraf definitief vast te stellen. Het is raadzaam, in deze fase, nog nauwkeuriger dan anders de data van de menstruaties te noteren. Indien zich gedurende een vol jaar geen menstruaties meer hebben voorgedaan, mag men aannemen dat de menopauze gepasseerd is. Men zij er echter op bedacht, dat men, zij het in mindere mate, tot aan de meno-pauze vruchtbaar is. Het is begrijpelijk dat tengevolge van het onregelmatige menstruatiepatroon de "perio-

dieke onthouding" een zeer onveilige anti-konceptiemethode is geworden.

C. De na-menopauze

Hier toe rekent men de tijd na de menopauze tot het moment waarop het lichaam zich aan de hormonale veranderingen heeft aangepast. Ook deze tijdsduur kan variëren, maar duurt gewoonlijk nooit langer dan 6 jaar.

Welke klachten kunnen er zoal ontstaan?

Voor de laatste menstruatie:

Buien van neerslachtigheid, vergeetachtigheid, prikkelbaarheid en onevenwichtigheid. Vaak is er de angst dat men aan een ernstige ziekte lijdt. Kort voor de menstruatie is er nogal eens sprake van hevige hoofdpijn en duizelingen, terwijl menstruatiestoornissen eveneens kunnen optreden. Wat betreft veranderingen in het ritme daarvoor hoeft men in het algemeen geen arts te raadplegen. Voor ernstige bloedingen met stolsels wel, evenals bij bloedingen die langer dan twee weken aanhouden.

Na de laatste menstruatie:

Opvliegingen, opstijgingen of zo men wil "vappaurs" die gepaard kunnen gaan met hevige transpireren, zijn veel gehoorde klachten. De "vappaurs" kunnen spontaan optreden, maar ook tijdens en na emoties, na het gebruik van alcohol en gekruide spijzen.

Hartkloppingen: komen deze erg vaak voor, dan raadplege men een arts, evenals bij ongerustheid daarover.

Aan slapeloosheid lijden is eveneens geen uitzondering.

Pas in de late menopauze kan de schedewand gaan uitdrogen, terwijl meer en meer vrouwen vertellen dat ook de slijmvliezen in neus- en keelholte droog worden. Het is raadzaam in deze gevallen een arts te raadplegen.

De psychische klachten, neerslachtigheid enz. hoor je ook nog in deze periode, terwijl er ook vrouwen zijn die vervreemd raken van zichzelf,

wat soms het gevoel geeft "gek te worden". Al-lerlei angsten kunnen ontstaan, angst om aan een geestelijke of lichamelijke ziekte te lijden, angst om alleen thuis te zijn, een warenhuis bin-nen te gaan, in grote gezelschappen te zijn of je werk niet meer aan te kunnen.

Is er iets aan al deze klachten te doen?

Niet iets, maar vrij veel, denk ik. Er zijn huisart-zen en specialisten die de lichamelijke klachten kunnen begeleiden, meestal met hormoon-tabletten, soms ook met slaap- of kalmerende pil-len. Uiteraard kan men daar zelf ja of nee tegen zeggen. Wil de vrouw de overgang "op eigen kracht" doorkomen, dan kan zij dit kenbaar ma-ken en vragen of het medisch verantwoord is om helemaal niets te slikken. Een anderssoortige begeleiding bij de klachten is dan wel zinvol en daarvoor is de VIDO bedoeld. Bij VIDO mede-werksters kan men terecht voor advies en infor-matie over deze leeftijd, men kan ook inlichtin-gen krijgen over een VIDOgespreksgroep.

Voor veel vrouwen is het denken aan zo'n groep het begin om uit een isolement te komen, waarin men terecht komt door onbegrip van de naaste omgeving. In een groep merk je dat je niet de enige bent die worstelt met de symptomen en dat alleen al werkt bevrijdend. Ook kan men her-kenning bij elkaar vinden en zo elkaar bijstaan en steunen. Er ontstaan vriendschappen en sa-men kunnen er allerlei activiteiten ontplooid worden. Door vrijwel alle vrouwen wordt zo'n groep als zéér positief ervaren. Dat blijkt wel uit het succes van VIDOgroepen. Door het hele land zijn er nu al 140 groepen, terwijl er nog zo'n dikke 20 in oprichting zijn.

Wilt u ook?

Als het antwoord bevestigend is, maar ook als u alleen maar advies wilt, of zo maar eens praten, dan kan dat in Maastricht. De VIDO medewerk-sters zijn werkzaam binnen het RIAGG (regio-naal instituut ambulante geestelijke gezond-heidszorg) dat gevestigd is op de Prins Bis-schopssingel 22, tel. 043-13131.

Dinsdagochtend INLOPOCHTEND van 10-12 uur, daar kunt u gewoon binnenlopen. Wilt u lie-ver eerst bellen, vraagt u dan naar onze secreta-resse, Mevrouw Vossen.

Ook vrouwen die nog niet in de overgang zijn, maar wel op weg ernaartoe, of zij die ten gevolge van een baarmoederoperatie vervroegd in de overgang kwamen, zijn van harte welkom!

Jos Naastepad-van Eykelenburg

Omdat vrouwen vaak niet weten wat er biologisch-medisch aan de hand is in de over-gangstijd is gekozen voor deze benadering van het vidowerk. In één van de volgende nummers zal er ingegaan worden op de werkwijze van VIDO en maatschappelijke omstandigheden.

nkondigingen aankondigingen aankondigingen aankon

Bijstandsvrouwen opgelet en alle andere vrouwen ook. Januari wordt aktiemaand tegen de snel verslechterende financiële positie van bijstandsvrouwen. Voor verhoging van de uitkeringen. Bijstandsvrouwen hebben recht op een menswaardig bestaan.

Zie voor contactadres achterflap.

16 december a.s. thema-avond van het soc.-fem. platform over **vrouwen en gezondheid** m.m.v. ex-medewerkster vrouwengezondheidscentrum Utrecht en studentes RUL.

Vrouw en macht een vijfdaagse cursus van 3-7 januari 1983 voor vrouwen die buitenshuis werken en inzichten vanuit de vrouwenbeweging in (willen) brengen in hun werksituatie. Kosten f 276,-. Opgave en inlichtingen: volkshogeschool Bergen, postbus 94, 1860 AB Bergen, tel. 02208-4541.

Vrouwenweekblad. Sinds kort is er een vrouwenweekblad. Het wordt nog voorna-melijk volgeschreven door Amsterdamse vrouwen, maar wil ook nieuws uit andere streken opnemen. Te verkrijgen bij de goede - en vrouwenboekhandel.

de kunst van het moederschap :

De kunst van het moederschap; leven en werk van Nederlandse vrouwen in de negentiende eeuw; samengesteld door de werkgroep "De kunst van het moederschap"; uitgegeven bij SUN in Nijmegen; prijs f24,90.

Het boek verscheen oorspronkelijk als catalogus bij de gelijknamige tentoonstelling in het Frans Halsmuseum. Het bevat o.a. de volgende onderwerpen: moederschap en gezin, liefde en huwelijk, prostitutie, arbeid en vrije tijd, abortus, onderwijs, religie, emancipatie, liefdadigheid.

De schrijfsters hebben de volgende vragen als uitgangspunt genomen:

ten eerste of ze iets konden laten zien over de verhouding tussen het (ideaal)beeld en de realiteit van het moederschap; over hoe het moest en hoe het was. Ze hebben dat "laten zien" nogal letterlijk genomen: schilderijen, tekeningen, prenten en foto's zijn zowel uitgangspunt als illustratie van het verhaal.

De thema's "moederschap en gezin" bleken in de negentiende-eeuwse kunst zo'n grote plaats in te nemen, dat zich een tweede vraag opdrong: die naar de relatie tussen afbeelding en beeldvorming, m.a.w. vind je in al deze kunstwerken alleen de weerspiegeling van een proces, of droegen ze bij tot verspreiding van de denkbeelden over het moederschap?

De vragen die de schrijfsters zich stelden zijn o.i. wel duidelijk beantwoord. De tekst geeft de (historische) werkelijkheid en laat de samenhang zien tussen deze werkelijkheid en het (ideaal)beeld, zoals dat uit de kunstwerken spreekt. Ook toont het boek aan, dat de kunst wel degelijk een propagandamiddel was om deze idealen te verbreiden. Reproducties werden bijvoorbeeld vaak afgedrukt in een gezinstijdschrift als "Eigen Haard".

De huidige denkbeelden over het moederschap zijn een gevolg van de economische ontwikkeling. De kindersterfte was ontzettend groot en voor de burgerij, die mensen bekeek op hun handels- en produktiewaarde, was dit een onrustbarende ontwikkeling. De overlevingskansen van de kinderen moesten worden vergroot. Om dat te bereiken moesten voeding en hygiënische omstandigheden verbeterd worden. En wat was er dan beter dan de eigen moederborst?

De burgerij was tot een zodanige welstand gekomen, dat de burgervrouwen niet meer mee hoefden te werken, maar thuis konden blijven. Dit sloot daar natuurlijk uitstekend op aan en er werd dan ook gepropageerd, dat de zorg voor kinderen en gezin de "natuurlijke roeping" van de vrouw zou zijn. Dit is heel typerend, omdat recent onderzoek heeft opgeleverd, dat de emotionele banden tussen moeder en kind door alle bevolgingsklassen heen nauwelijks bestonden. Deze emotionele band, zoals wij die als "natuurlijk" kennen, is dus in de negentiende eeuw binnen de burgerij gecreëerd.

De rijke zowel als de arme vrouwen hadden het

te druk met andere bezigheden om deze tenslotte meteen over te nemen. De rijke vrouwen hadden hun kunst en vermaak en lieten hun kinderen aan verzorgsters over. De arme vrouwen moesten heel hard werken en hun kinderen werden ondergebracht bij grootmoeders of bij verzorgsters, waar ze vaak met tientallen tegelijk ingebakerd aan de zoldering hingen. Een betere verzorging voor de kinderen was natuurlijk wel

boekbespreking

een verbetering, maar het nadeel was, dat die verzorging geheel voor rekening van de vrouw kwam en dat die dat als "natuurlijke" taak kreeg. Het ideaal (eerst nog alleen voor de burgerij, later ook voor de andere klassen) was: de man is het hoofd van het gezin, hij werkt en regeert en de vrouw verzorgt hem, zijn huis en zijn kinderen en (volgens Abram Kuiper) "dit verschil tussen man en vrouw is ons door god opgelegd". Deze verschillende levenstaak voor man en vrouw komt duidelijk naar voren uit de afbeeldingen uit die tijd. Tairijk zijn de "moederweelde", "moeder geluk" en "huiselijk geluk" tafereeltjes. Het verschil in opvoeding tot een levenstaak begon al bij het onderwijs. Voor meisjes staat dit geheel in het teken van haar toekomstige moederschap (er waren leerboekjes voor jongens en voor meisjes!). Na de lagere school waren er voor haar de -op verschillende schilderijen uitgebeelde - breischoolen of voor de dochters van welgestelde ouders de Franse School. Door de strijdbaarheid van een aantal vrouwen uit de hogere burgerij kwam in deze situatie langzamerhand verandering, maar de maatschappelijke druk op de vrouw-als-moeder is (ook nu) nog altijd groot.

Toen de vrouwen uit de burgerij na enige tijd uitgekeken waren op hun "natuurlijke" taak, begonnen ze de lagere klassen tot hetzelfde ideaal op te voeden. Dit had nog een tweede doel, namelijk op die manier werden de arbeidskrachten ook beter verzorgd en konden dus betere arbeid leveren. Er komen dan ook vaak schilderijen voor van bezoeken van rijke weldoeners aan arme vrouwen of van de soepuitdelingen.

Dit liefdadigheidswerk (m.n. vanuit de strijd tegen de prostitutie) heeft de vrouwen op de noodzaak gewezen, ook op een ander gebied actief te worden en op te komen voor haar rechten. Hier kwam de strijd voor het vrouwenstemrecht uit voort.

Liefdadigheidswerk was dus aan de ene kant tijverdrijf voor de vrouwen, aan de andere kant was het een makkelijke manier (voor mannen) om allerlei dingen gedaan en geregeld te krijgen. Er zijn parallellen aan te wijzen met ons vrijwilligerswerk!

Door deze bemoeienis van de burgervrouwen werden de vrouwen uit de lagere klassen ook geconfronteerd met dat ideale moederschap. Maar voor deze vrouwen bestond de pure noodzaak om te werken. Omdat ze nu geacht werden thuis te blijven voor hun kinderen, moesten ze thuiswerk doen (waarbij de kinderen vaak moesten meewerken).

Door het propageren van het ideale gezinsleven werd de vrouw een schuldgevoel aangeprikt, dat tot in onze tijd buitenshuis werkende vrouwen achtervolgt. Tevens bleven vrouwen opgezadeld met de dubbele taak van werk en hui-

shouden.

We moeten ons realiseren dat al die (op zich goede) maatregelen voor goede verzorging, de wetten voor het regelen van vrouwen- en kinderarbeid, alle tot doel hadden de "mensenfabriek" in stand te houden en dat alle verbeteringen, ook nu nog, vaak voortkomen uit een vorm van manipulatie en dat de moraal wordt aangepast aan de economische noodzaak. In tijden van malaise merken wij dat als eerste.

De feiten die in het boek worden gegeven, logenstraffen het bestaan van onze "natuurlijke geaardheid". Het feit dat we kinderen ter wereld kunnen brengen hoeft niet te betekenen dat we er alléén de zorg voor moeten dragen. Daarom is het ook zo gevaarlijk om "vrouwelijke" eigenschappen boven "mannelijke" eigenschappen te waarderen. De maatschappij speelt hier graag op in en misbruikt deze "natuurlijke" aard (beter kunnen verzorgen, beter met mensen om kunnen gaan e.d., dus al dat soort eigenschappen waar we mee opgevoed worden om ons op deze taken voor te bereiden). Het is dus belangrijk om alert te zijn op situaties die ons vrijwillig en onbetaald allerlei taken over willen laten nemen die eigenlijk maatschappelijk geregeld moeten zijn. We moeten ons ook geen schuldgevoelens aan laten praten, als we niet aan de bestaande ideeën over moederschap kunnen of willen voldoen.

We vonden het een heel waardevol en mooi boek, vooral door de combinatie van tekst en afbeeldingen.

Fien en Mieke

aankondigingen

Januari 1983. **Hoera. Het vrouwenhuis bestaat 5 jaar.** Feestliefhebsters kunnen hun talenten aanmelden in het vrouwenhuis. Verder zoekt het vrouwenhuis barkrukken, wie heeft er nog een paar op zolder staan?

Steunpunt vrouw en werk: een groep vrouwen die de positie in brede zin van vrouwen mbt werken aan willen gaan pakken. Inlichtingen bij Fiet van der Heuvel (045-317080) of Erica Burggraaff (043-18801)

Edda Bähre

Na 'n telefonische afspraak sta ik vrijdag 5 november om half zes bij Edda Bähre op de stoep. Ze doet zelf open en loodst me naar de achterruimte van haar atelier. Haar zoon brengt koffie. Edda en ik raken in gesprek. Haar warmte en openheid breken mijn zenuwachtigheid. Ze leidt me rond en met tintelingen in mijn lijf maak ik kennis met haar schilderijen. 't Sobere kleurgebruik en de kracht van vormaanduiding en vlakverdeling verrassen me aangenaam. Ook zie ik 'n groei van landschappen tot pure gevoelsuitdrukkingen.

In haar meest recente werk is 'n harmonisch evenwicht terug te vinden, maar eerder werk waarin kleur en vorm feller zijn, spreekt me meer aan (meer overeenkomstig mijn eigen gevoelsmatigheid).

Edda's typische stijl is ook terug te vinden in 't grafische werk. De afbakeningen zwart/wit in haar pentekeningen zijn treffend en in haar etsen krijgen de grijze nuancerings 'n sterk beeldende taak.

Edda heeft in haar werk een mogelijkheid gevonden om eigen ideeën en gevoelens over de veelzijdigheid van 't leven en menselijk gedrag, tot uiting te brengen. Ze doet dat op indringende wijze. Zelden ben ik van zoveel werk zo onder de indruk geweest.

Als ik weer buiten sta voel ik me koud en rillerig. De warmte die ik net onderging is weggefallen.

Mia

Geboren 29 november 1943 te Gerbstedt, D.D.R., opgegroeid in West-Duitsland. In Duitsland volgde ik een opleiding tot machinebouwtekenares en tekende en schilderde in de vrije tijd voor mijn plezier.

Op eenentwintigjarige leeftijd kwam ik naar Nederland waar ik aan de Stadsakademie voor Toegepaste Kunsten te Maastricht de opleiding Monumentale Vormgeving volgde en in 1972 eindexamen deed.

De eerste jaren na mijn opleiding schilderde ik veel buiten naar de natuur en exposeerde enige malen. Om een vorm te vinden waarin ik mij nog meer persoonlijk kon uiten, trok ik mij zeven jaar terug en zag voorlopig van verdere exposities af. In deze tijd zorgde ik voor een goede werkruimte, werkte wat experimenteler en begon ook met etsen.

Ik heb in mijn schilderen en tekenen een mogelijkheid gevonden om mijn ideeën en gevoelens over de veelzijdigheid van het leven, over menselijk gedrag, motieven en reacties in situaties, tot uiting te brengen.

Galerie Edda Bähre
Statenstraat 1
6211 TB Maastricht
Tel. 043-17162

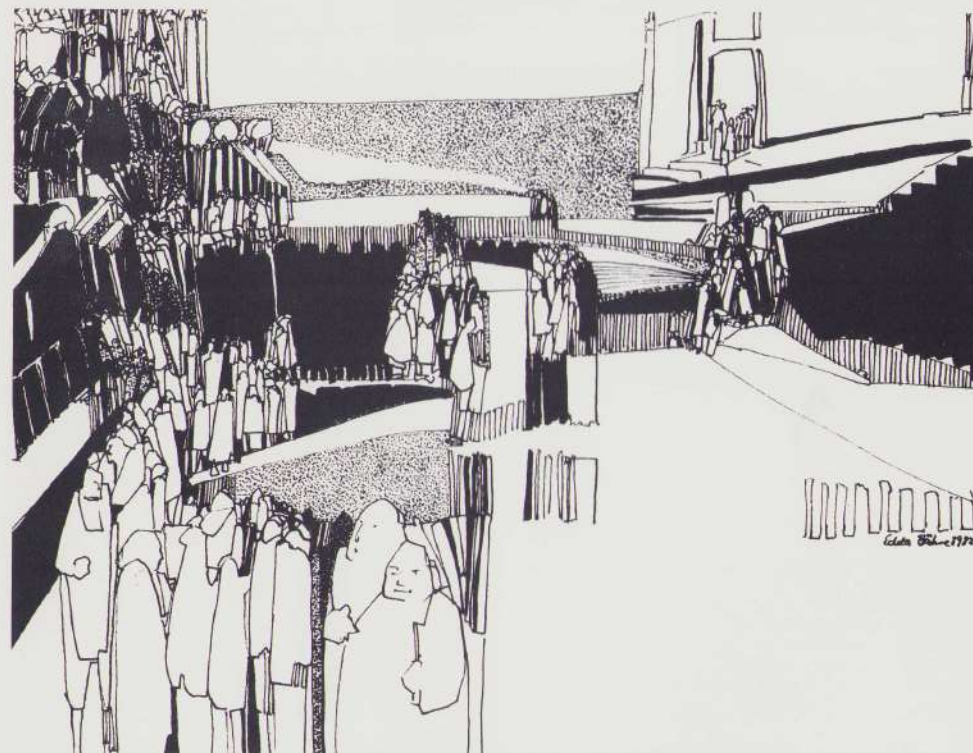
EXPOSITIE EDDA BÄHRE IN DE STADS-
SCHOUWBURG VAN 30 NOVEMBER T/M 4 JA-
NUARI.

EDDA BÄHRE

EXPOSITIE

SCHILDERIJEN, ETSEN, PENTEKENINGEN

GEMEENTEHUIS HASSELTSEDREEF

STEVORT - HASSELT

OPENING

VRIJDAG 1 OKT. '82 21.00 UUR

OPENINGSTIJDEN

ZATERDAG 2 OKT. 10.00 UUR - 21.00 UUR

ZONDAG 3 OKT. 10.00 UUR - 18.00 UUR